

Wandelroute Kalix Berna bij Oosterhout

Waar: [Oosterheide](#)

🕒 40 minuten 🚶 2 km

Over de route

Wandel over de Kalix Berna route langs de verschillende bijzonderheden van landgoed Oosterheide.

Het landhuis dat op Oosterheide ligt, is in 2006 gerestaureerd en vormt samen met de bijbehorende boerderij een Rijksmonument. In de achttiende eeuw was de Oosterheide een militair oefenterrein. Meer dan 30.000 manschappen oefenden hier onder leiding van stadhouder Willem V. Op de Oosterheide liggen de Kalix Berna, restanten van de drie 'kogelvangers' die in 1730 voor een legerkamp zijn opgeworpen.

Kaart

Waar kun je starten

Parkeerplaats Oosterhout

📍 Tilburgsebaan 7, 4904 SP Oosterhout (NB)

Wat kom je onderweg tegen?

1. Historisch landgoed

Welkom op landgoed Oosterheide. Dit bijzondere landgoed heeft een rijke oorlogshistorie. Karakteristieke elementen van dit landgoed en de kampementen die hier hebben plaatsgevonden, zijn terug te vinden langs deze wandelroute. Het landgoed is rond 1900 in handen gekomen van Delcour van Krimpen. Hij gaf het landgoed het karakter zoals het vandaag de dag nog heeft. Een landgoed met een uitgebreid lanennetwerk en landbouwgronden op de heide. Hij liet een landhuis bouwen en bos aanplanten met wel zeventig verschillende boomsoorten.

In 1960, na zijn dood, werd een deel van het landgoed verkocht aan de gemeente. Hierop is de wijk Oosterheide gebouwd. De rest van het landgoed ging in 1975 over naar Natuurmonumenten. Sindsdien zorgen wij ervoor dat de karakteristieke landgoedstijl bewaard blijft en de natuur zich kan blijven ontwikkelen.

2. Kogelvaarders

De naam van het natuurgebied is ontstaan, omdat Bredanaar Pieter Jacob Calckberner in de jaren 1725-1729 ruim vijftig hectare heide in het grensgebied tussen Oosterhout en Teteringen kocht. Hij liet het deels bebossen. Op het terrein van de heer Calckberner werd een schietbaan aangelegd. Drie bergjes, opgeworpen in 1776, dienden als kogelvaarder. Ze werden later de Kalbergen genoemd, verbasterd uit Calckberner. Heel het terrein kreeg de naam Kalix Berna, ook een verbastering van dezelfde naam.

Je staat hier bij één van de kogelvaarders van Oosterheide. Zoals de naam het al zegt, werden deze heuvels aangelegd om kogels op te vangen die werden afgeschoten bij de batterij. De batterij kom je later op deze wandelroute tegen.

3. Akkers

Links en rechts liggen akkers van Natuurmonumenten. Op deze akkers worden oude graansoorten als winterrogge en wintergerst geteeld. Deze worden in september/ oktober gezaaid, ontkiemen in het voorjaar en worden pas in juli/augustus geoogst. Dit geeft wilde akkerflora, zoals klaproos en akkerviooltje, de kans om zich voort te planten en in de zomer volop te bloeien. Deze prachtige akkerbloemen trekken talloze insecten aan, zoals vlinders als de parelmoervlinder en kleine vuurvliinder. Vogels komen op de insecten en de granen af en ook hazen en fazanten profiteren van het graan.

Bovendien is deze vorm van akkerbeheer een traktatie voor het oog. Als de akkerkruiden in het voorjaar en de zomer bloeien, levert dat een prachtig kleurig schouwspel op. Het pad waar je nu over loopt, is deels met puin opgevuld. Dit pad was vroeger de verbindingslaan tussen Breda en Tilburg. En het pad verbond de boerderij met de boswachterswoning. Het puin diende om de weg te verbeteren en was afkomstig van boerderijen uit de omgeving.

4. Oud productiebos

Hier zie je links van je een natuurlijk bos en rechts een productiebos. Het natuurlijke bos heeft meer ruimte en ondergroei. Productiebossen zijn veelal sparrenbossen met dennebomen en douglas. Het hout uit het productiebos werd gebruikt in de mijnindustrie en het maken van meubels en pallets.

Natuurmonumenten gaat het productiebos steeds meer omvormen naar een meer natuurlijk bos. Hierdoor zal meer ruimte vrijgemaakt worden op de bosbodem en blijft veel dood hout liggen. Dat laatste is een goede voedingsbodem voor nieuwe planten, paddenstoelen en allerlei insecten. Die trekken weer vogels aan. Door die bosomvorming wordt de biodiversiteit dus enorm vergroot en dat is goed nieuws voor de natuur én de bezoekers!

5. Takkenrillen

Hier zie je een opeenstapeling van takken. Dit zijn takkenrillen. Deze stapels bieden bescherming en beschutting aan kleine zoogdieren, insecten en vogels. Ze kunnen zich er goed in verstoppen voor grotere roofdieren. Deze plek vormt voor een aantal dieren de perfecte nestplek, bijvoorbeeld voor bosmuizen, spitsmuizen, winterkoninkjes en egels. Wist je dat een volwassen egel wel 8.000 stekels kan hebben?

Natuurmonumenten legt deze takkenrillen in het terrein aan, zodat de variatie aan verschillende planten en dieren, de biodiversiteit, vergroot.

6. Spar of den

Je staat vlak bij een grote douglas. Deze boom dankt zijn naam aan de heer David Douglas, de Schotse botanicus die als eerste de boom introduceerde bij kwekers in 1826. David Douglas wilde bomen die snel en recht omhoog groeien. Dat leverde namelijk mooie planken op voor de meubelindustrie. Als je in de winkel meubels ziet staan van pinewood of dennenhout, dan komt het meestal van de douglas af.

De Douglas hoort bij de dennenfamilie, maar toch klopt dat niet helemaal. Een den heeft 2 naalden aan zijn takken zitten; een douglas maar 1 naald. Twee naalden staat voor duo en hoort bij dennenboom. Eén naald staat voor solo en hoort dus bij de spar. Deze benaming voor naaldbomen is zo ingevoerd in de 19e eeuw. De douglas is een uitzondering en wordt daarom wel eens douglasspar genoemd.

7. Kampementen

Je staat nu bij een deel van de batterij. Zie ook het plattegrondkaartje op het paneeltje dat hier vlak bij staat. Zo kun je je oriënteren in het veld waar de batterij, de Princenafel, de kogelvangsters en het fort hebben gelegen.

Oosterheide was in de 18e eeuw nog een groot heidegebied. De Oosterhoutse en Teteringse heide waren toen het toneel van grootscheepse legeroefeningen, bedoeld om de paraatheid van het leger te testen en op orde te houden.

In het gebied werd zes maal een kampement opgeslagen. Vaak namen aan de oefeningen duizenden militairen deel, waaronder ook veel buitenlandse huurlingen. Oosterheide was dus een belangrijk schakel in de oorlogsgeschiedenis van Nederland.

8. Heide in het bos

Op deze open plek in het bos zie je nog heideplanten tussen de begroeiing staan. Eerder op de route kon je al lezen dat Oosterheide vroeger een groot heidegebied was.

Toen de heer Delcourt van Krimpen het kocht, is hij het landgoed gaan aanplanten met vele verschillende bomen. De heide was op dat moment namelijk 'waardeloos', genieten van het landschap was er toen niet bij. Hout leverde wel geld op. En daarom werden er productiebossen aangeplant op de plaats waar voorheen heide stond. Dit stukje heide is nog overgebleven en Natuurmonumenten zorgt ervoor dat dit stukje heide in stand blijft.

9. Lanen op het landgoed

Op Oosterheide ligt een stelsel van mooie aangelegde lanen, beplant met een grote variatie aan boomsoorten. Natuurmonumenten herstelt de lanenpatronen en plant zowel nieuwe inheemse als uitheemse bomen aan. Zo behouden we het bijzondere, kleinschalige landgoedkarakter. Talloze diersoorten, zoals de zwarte specht en holenduif, profiteren van de holtes in de laanbomen. De zwarte specht is de grootste specht die in ons land voorkomt.

De dwergvleermuis, grootoorvleermuis en watervleermuis gebruiken de bomen als broedkamers en paddenstoelen als judasoor kunnen op deze bomen leven. In de laan waar je nu staat, zie je jonge eiken en groene en rode beuken.

10. Veelgestelde vraag

Veel mensen vragen ons waar de paaltjes voor dienen die je hier ziet. De stenen palen rechts, zijn overblijfselen van de oprijlaan tot een vakantiewoning die hier voorheen stond. Deze palen dateren uit 1920. De palen staan nu op de gemeentegrens van Oosterhout en Breda, daarom blijven ze ook staan. De palen met de witte bovenkant, zijn de grenspalen van het golfterrein.

Vanaf hier is het nog een klein stukje naar het eindpunt. We hopen dat je het een leuk ommetje vond.